

Znak popola.

„Obráťte sa ku mne celým svojim srdcom, pôstom, plačom a nárekom; srdcia si roztrhnite, nie šaty, a obráťte sa k Pánovi, svojmu Bohu. Ved' on je dobrotivý a milosrdný... “ (Joel 2, 12- 13)

Striedanie ročných období hrá prastarú, ale stále novú drámu o radosti a smútku, o večných návratoch života a smrti; o tom ako sa rodia, kvitnú i dozrievajú zore, snehy, stromy i ľudia. Podobne i v oblasti duchovného rastu sa človek, práve pomocou zmien liturgických období, usiluje pochopiť **zmysel svojej životnej cesty**. Nie je tomu inak ani v tomto čase, ktorý má veľmi vážny ráz, vyzývajúci k zodpovednej práci na sebe.¹

Každý rok, keď sa pripravujeme na slávenie Veľkej noci, veľkého sviatku veľkonočného tajomstva, podstupujeme očisťovanie počas štyridsiatich dní na púšti: štyridsiatich dní pôstu. Číslo štyridsať je v prvom rade symbolické - jeho symbolika je skutočne bohatá. Prvá zmienka o štyridsať dennej príprave na Veľkú noc sa nachádza v kánonoch Nicejského koncilu (z roku 325 po Kristovi).

Najvýstižnejší výraz sa však objavuje v piatom storočí v diele Jána Kasiána. Pôst opisuje ako „**desiatok roka**“, pretože ide zhruba o desatinu dní v roku. Tieto dni dávame Pánovi ako mimoriadnu obeť, čím napodobňujeme jeho vlastný pôst. Kasián sa rovnako zmieňuje aj o starozákonných príkladoch Izraela na púšti, ako aj o Mojžišovi a Eliášovi, ktorí sa tiež štyridsať dní postili.²

Tertulián hovorí, že Mojžiš a Eliáš ilustrujú, ako pôst uschopňuje človeka k nazeraniu na Božie tajomstvá a k dôvernému styku s Bohom. O Mojžišovi Tertulián hovorí, že sa postil nad ľudské sily štyridsať dní a nocí, kedy mu silu prepožičala viera ducha, takže **svojimi očami uvidel slávnú krásu Boha, na vlastné uši počul Boží hlas a v srdci premyslel Boží zákon**.

Tertulián ďalej hovorí, že Kristus sa právom zjavil v tele na hore Tábor Mojžišovi a Eliášovi, **pretože to boli jeho druhovia v pôste**. Eliáš sa predsa tiež postil štyridsať dní a nocí na svojej ceste k Božej hore Horeb. Tam potom mohol zakúsiť samotného Boha v šumení vánku (1Kr 19, 12n).

Tertulián píše: K akému priateľskému styku s Bohom sa dostal! „Čo tu robíš Eliáš?“ Nezná toto zvolanie omnoho priateľskejšie ako ono: „Adam, kde si?“ - To zaznelo človeku, ktorý jedol ako hrozba. Avšak tomu, ktorý sa postil, ako lichôtko. Tak veľké uprednostnenie spôsobuje zrieknutie sa jedla a pitia - z človeka robí člena Božej domácnosti a pridružuje rovného k rovnému. Lebo ak večný Boh nikdy nehľadá, ako svedčí skrze Izaiáša, potom sa človek, keď žije bez potravy, podobá Bohu.

Ako ďalší príklad toho, že nás pôst uvádza do dôvernej známosti s Bohom, spomína Tertulián proroka Daniela. Aby Daniel rozpoznal význam kráľovho sna, tri dni sa postil a tým získal milosť preniknúť významom sna.

Ďalej je pre Tertuliána v Novom zákone vdova Anna znamením toho, že nikto nespozná Krista ľahšie, než ten, kto sa často postil. Pôst poskytuje účasť na poznaní skrytých vecí.

Pre Tertuliána a s ním mnoho ďalších cirkevných otcov a mníchov má pôst mystický význam. **Privádza nás do Božej blízkosti, poskytuje jasnejší vhľad do Všemohúceho a jeho tajomstva a umožňuje nám trvalé spoločenstvo a priateľský styk s Ním.**³

Na spasiteľný význam pôstu poukazujú aj ďalšie starozákonné udalosti. Vieme, že na výzvu proroka Jonáša obyvateľia Ninive na čele s kráľom konali pokánie formou pôstu a sypania si popola na hlavu.

¹ Judák, V.; Argaláš, D.: *Dar všedného dňa*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda, 1997, s. 47.

² Hahn, S.: *Znameníť život*. Bratislava: Redemptoristi, 2010, s. 65.

³ Grün, A.: *Pôst*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, s. 38 - 40.

Rovnako je známa udalosť s kráľovnou Ester. Tá, keď sa dozvedela, že jej národu hrozí úplná likvidácia, čo zamýšľal kráľov minister Amman - odložila kráľovský odev a obliekla si kajúce rúcho z vrecoviny, postrapatené vlasy si posypala popolom, prestala prijímať potravu a úpenlivo sa modlila za záchranu svojho národa. A vieme, že dosiahla vyslyšanie. Amman bol obesený na šibenici, ktorú pripravil pre Mardocheja, a Židia boli zachránení.

Známy je aj kajúci pôst kráľa Dávida, keď si uvedomil, že spáchal hriech. Veľmi tým urazil Boha, ktorý mu všetko dal. Známy je pôst Jána Krstiteľa či asketický život sekty nazarénov, žijúcich na brehu Mŕtveho mora.⁴

V Starom zákone sa na mnohých miestach spomína, ako sa Izraeliti zahaľovali do vrecoviny a sypali si na hlavu popol na znak pokánia a poníženia sa pred Bohom. Bol to vonkajší znak vyjadrujúci vnútorný postoj ľudského srdca.

Boh má záľubu v ponížennom srdci, ktoré je otvorené prijať jeho vôľu a plán s človekom. Starozákonný človek si uvedomoval, že bol stvorený zo zeme a do nej sa znova vráti. Teda jeho život je pominuteľný a je potrebné naplniť ho službou Bohu.

Ježiš začína svoje poslanie slovami: „*Kajajte sa a verte evanjeliu*“. **Pokánie sa u neho stáva dôležitým predpokladom pre príslušnosť k Božiemu kráľovstvu.** Úprimné a čisté Božie dieťa sa stáva nástrojom v Božích rukách.

Samozrejme, slabý človek nedokáže vydržať v stave bez hriechu a v úplnej odovzdanosti sa Bohu, preto Ježiš ponúka pokánie, ako formu cesty k milosrdnému a láskavému Otcovi, ktorý veľkoryso odpúšťa.

Ruský básnik Alexander Sergejevič Puškin pokánie chápe v duchu starej modlitby, ktorú sa rád cez pôst modlieval: „Pán časov, vezmi z môjho srdca ducha lenivosti, a túžby po moci, prameň roztopašnosti a ducha táravosti. Za to daj, aby som videl, Bože, vlastné hriechy, aby som nad bratom nevyslovoval tvrdý rozsudok, aby moje srdce oživoval duch pokory, lásky a čistoty.“ Vždy ho tieto slová, ako spomína, prenikli novou silou.

V hebrejčine sa pokánie vyjadrí slovíčkom „šúb“, ktoré vyjadruje radostné pocity a veľké šťastie väzňa vracajúceho sa zo žalára alebo vyhnanca z exilu. Je to návrat domov.

I grécke „**metanoia**“ v preklade znamená zmenu zmýšľania, ktorá privádza k opravdivému šťastiu. Metanoiu možno chápať ako retrospektívnu bilanciu s pohľadom upretým do budúcnosti.

Biblia nazýva tento proces slovami Apoštola národov, sv. Pavla „**vyzlečením starého a oblečením nového človeka**“. Iste, práca to nie je ľahká. Možno máme i nechúť niečo zmeniť, hoci vieme, že nie všetko v našom živote je „naj“.

Môže nám v tomto pomôcť odborná skúsenosť psychológa Karla Gustava Junga, ktorý si spomína, ako niektorí jeho pacienti prekonali svoje nevyriešiteľné problémy alebo našli chuť ich riešiť, keď do ich zorného uhla vošiel nejaký vyšší motív.

Pôstna doba nám ich ponúka niekoľko. Všetky však vedú k jednému cieľu: **aby sme boli viac ľuďmi.**⁵

Nachádzame sa v pôstnom období, na našich čelách je znak popola! Čaká nás niekoľko pôstnych dní ticha, ktoré môžeme naplniť úprimnosťou k sebe i iným, láskou a chápacosťou voči okoliu, pomocou tým, ktorí to potrebujú. Vyvarujme sa, aby to neboli prázdne dni, akési nutné obdobie predchádzajúce Veľkej noci. **Náš Pán nás volá, aby sme si vyjasnili svoju tvár a s radosťou v srdci naplno prežívali tento požehnaný čas.**

---

⁴Michalov, J.: *Päť cirkevných prikázaní*. Bratislava: Lúč, 2004, s. 19.

⁵Judák, V.: *Myšlienky z éteru*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda, 1993, s. 45 - 46.

Scott Hann hovorí: „Nemusíme práve podstúpiť kláštorň pôt o chlebe a vode. V rámci pôstu sa môžeme vzdať niečoho, zvyčajne obľúbeného, alebo niečoho, čomu venujeme nadmiernu pozornosť. Všetko to počas štyridsiatich dní odovzdávame Bohu nie preto, že by to bolo „zlé“, ale práve naopak, preto, že je to veľmi dobré. **Bohu by sa mali obetovať iba dobré veci; ako desiatok sa dávalo to najlepšie z úrody.** Učíme sa tak uvoľniť miesto, ktoré má patriť Bohu.

A to už nehovorím o tom, konštatuje Scott Hann, že by sme sa mali zbaviť hriechnych a nemorálnych zlovykov - to však nemôže byť bežná náplň pôstnych dní. Tých by sme sa totiž mali vzdať (aspoň to mať v úmysle) ešte predtým, ako začneme pôstne sebazapieranie.“⁶

Jeden príbeh hovorí o pustovníkovi, ktorý žil v samote. Raz prišli za ním ľudia a pýtali sa ho: „Aký zmysel vidíš vo svojom živote v tichu a samote?“ Mních chcel práve na kláštorňom dvore набраť vedro vody v studni. Povedal návštevníkom: „Pozrite do studne, čo tam vidíte?“ Pozerali sa do hĺbky: „Nič nevidíme.“

Po chvíli žiadal mních od návštevníkov ešte raz, aby sa pozreli do studne. Keď sa ľudia nahli cez okraj studne, pýtal sa ich: „Čo vidíte teraz?“ Odpovedali: „Teraz vidíme seba.“ Tu povedal mních: „Keď som predtým naberal vodu, bola voda nepokojná. Teraz je v pokoji. To je skúsenosť ticha: Človek vidí seba samého. A keď človek sám so sebou získal pokoj, vidí aj svet - aj Boha celkom inými očami.“⁷

---

⁶ Hahn, S.: *Znameníť život*. Bratislava: Redemptoristi, 2010, s. 65 - 66.

⁷ Judák, V.: *Na ceste k všednému dňu*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda, 2004, s. 94 - 95.

